

Financiering en structureren

Introductie en verkenning

1^e financiële masterclass

Rabobank Midden –Nederland en Energie van Utrecht

31 mei 2022

Eelco Boers

Inhoud

Financieringsbehoefte projecten

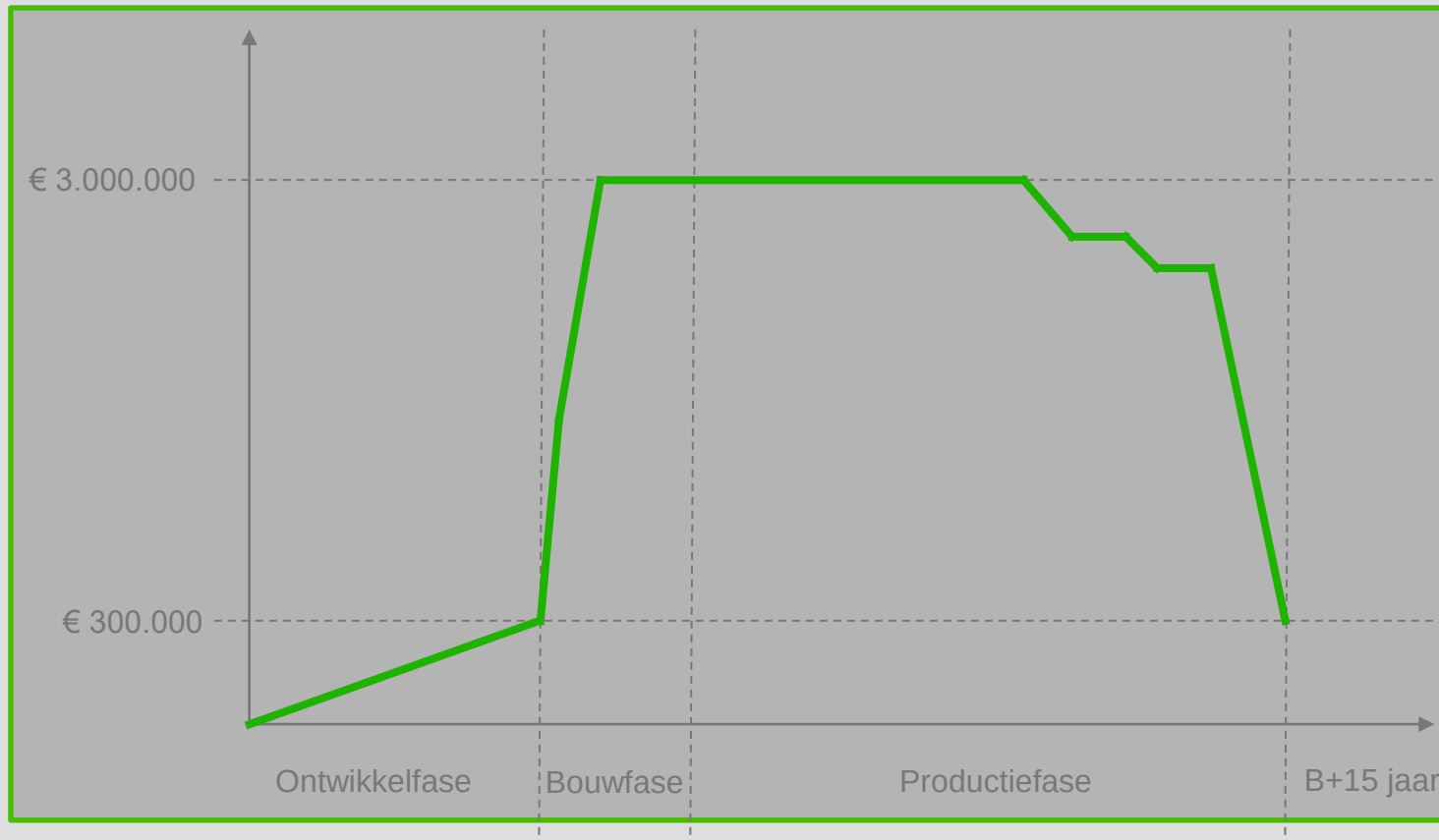
Hoe te structureren

Mogelijkheden financiering

Juridisch kader zelf geld ophalen

Poll & Mededeling

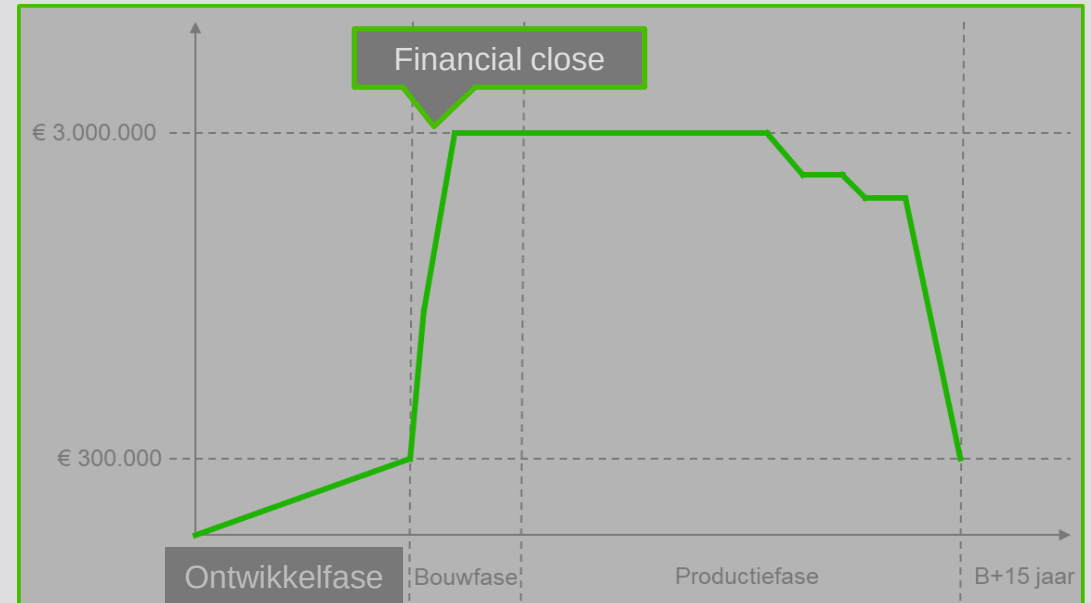
Financieringsbehoefte van (groot opwek) project over tijd

'Zelf doen' Voorbeeld Betuwewind

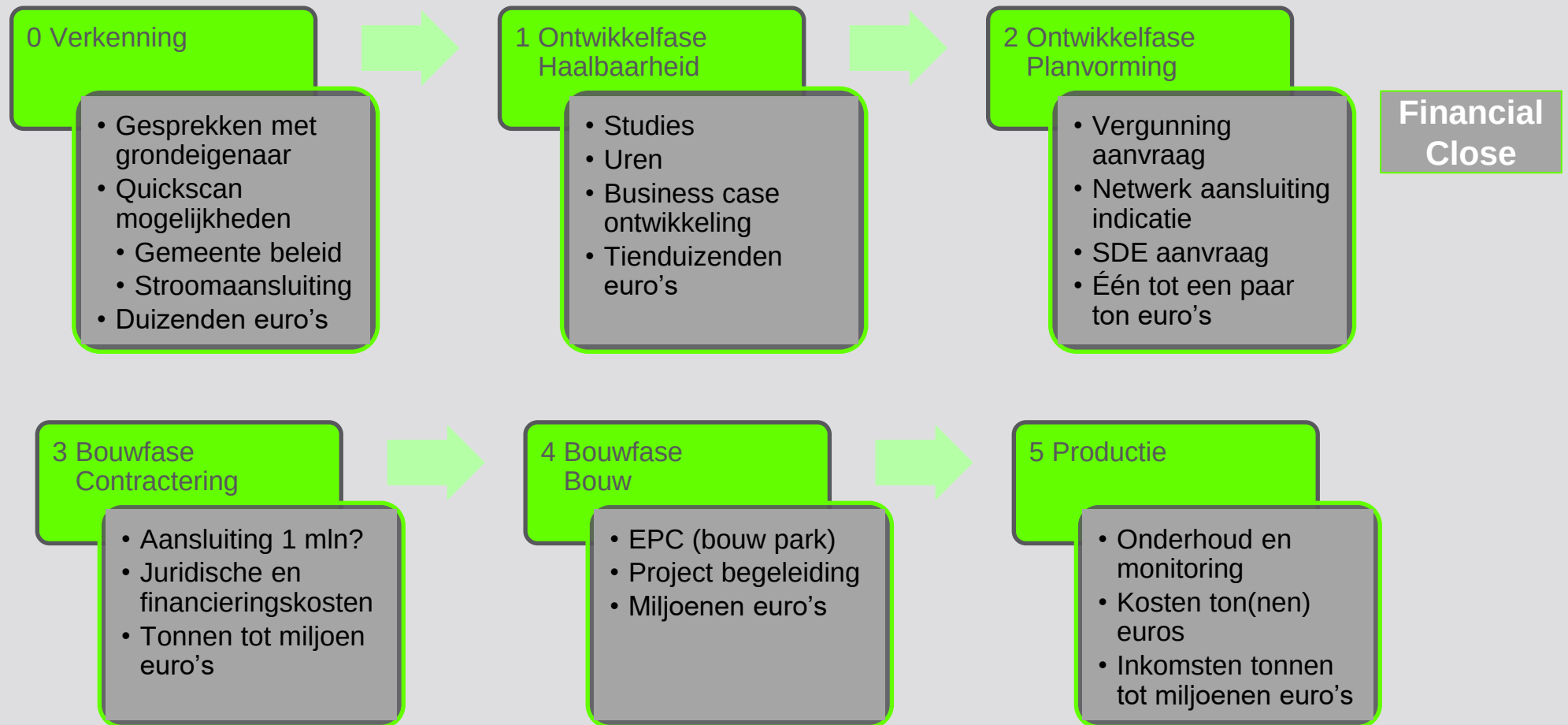
Betuwewind: Participatie van leden in 3 fases met eigen risico-opslagen:

- Fase 1 (haalbaarheid), enkele zeer betrokken leden.
- Fase 2 (planvorming), tientallen leden.
- Fase 3 (vergunningen en voorbereiden bouw), vele leden.
- Bij Financial Close bijna 1.000 leden met 4-10% rente.

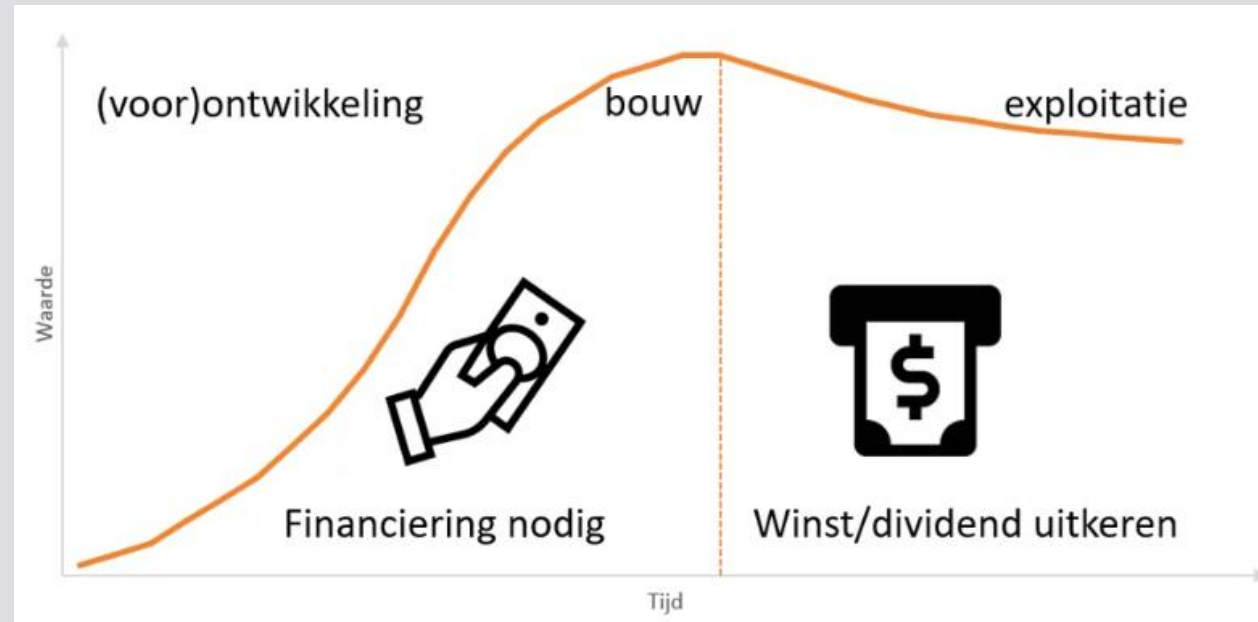

Sub Fases van Ontwikkeling	Kans	Risicovergoeding
1. Start project	50%	100%
2. Principe Besluit gemeente	65%	54%
3. Raad vaststellen BP	85%	18%
4. Financial Close	100%	0%

Financieringsbehoefte per fase voor grootschalig opwek project

Waardering van project

1. Waardering is verwachting van de te realiseren Kasstroom (inkomsten – uitgaven) gedurende het hele project in geldwaarde van vandaag uitgedrukt.
2. Hoe meer onzekerheid hoe lager de waarde is: statistiek.
3. Partijen en mensen verschillen in hun verwachting voor de toekomst.

Inhoud

Financieringsbehoefte projecten

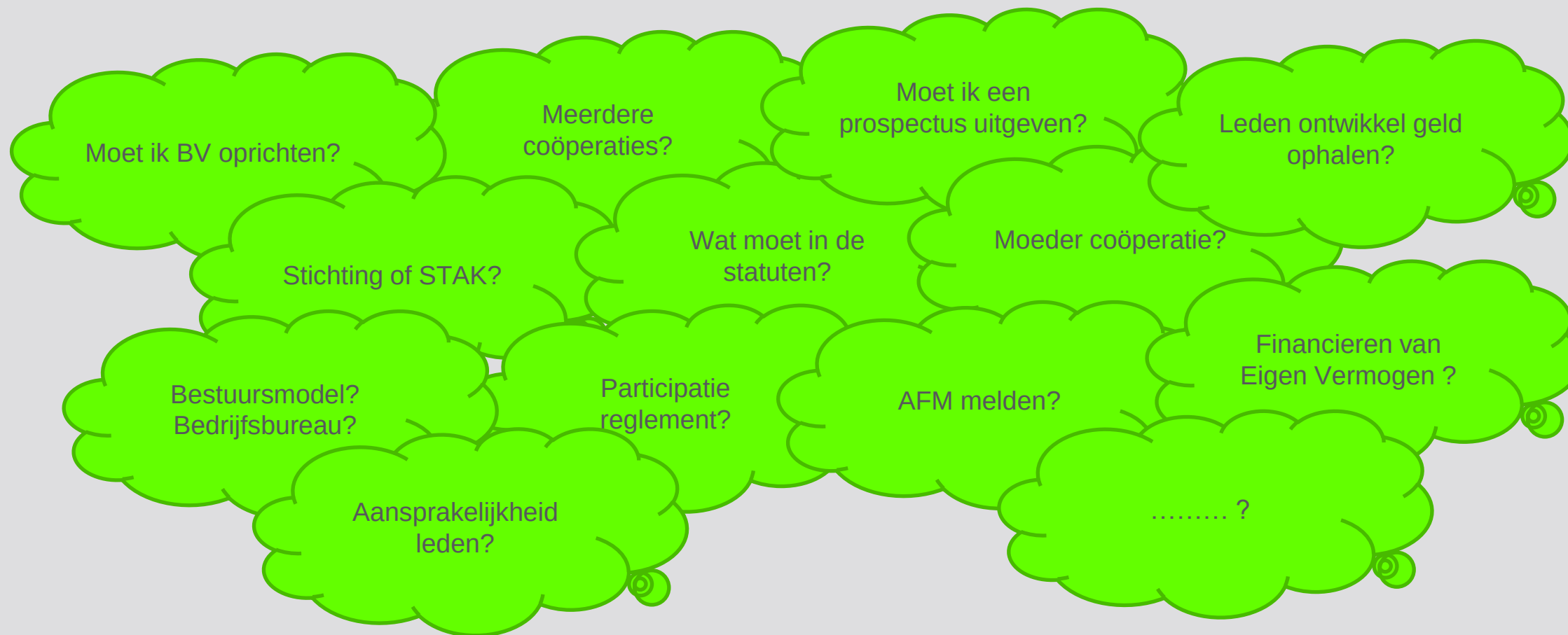
Hoe te structureren

Mogelijkheden financiering

Juridisch kader zelf geld ophalen

Poll & Mededeling

Hoe te structureren ?

Wat is doelstelling van de coöperatie?

Bijvoorbeeld

- Eén enkel project	vs	Vele projecten
- Voornamelijk dak projecten	vs	Zonneveld en wind projecten
- Energie opwek projecten	vs	Warmte projecten
- 100% zelf ontwikkelen	vs	Samenwerking met partners
- Zoveel mogelijk uitbesteden	vs	Kennis zelf opbouwen
- Bestaande technologie	vs	Innovatie (opslag, flex, etc.)

Voor nu en de toekomst

Voldoen aan wet en regelgeving

Welke wetten en regels zijn van toepassing, de eisen die het 'realisatiefonds' stelt geven dit goed aan:

“Een Energiecoöperatie voldoet voortdurend aan de eisen van de: WFT (Wet Financieel Toezicht), Wwft (anti-witwas), AFM (Waakhond), AVG (privacy wetgeving).”*

Hoofdpunten van deze wetten, gesimplificeerd:

- Verkregen GELD inzetten voor 'ondernemingsdoelen'.
- GEEN financieel adviseur zijn.
- GEEN 'bank' spelen.
- Informeer je (potentiële) leden over project EN coöperatie.

Bron:

- * Realisatiefonds vereisten
- ** AFM Template
- Verkenning Compliance, energie samen
- Webinar serie Energie samen compliance youtube:
<https://youtu.be/SHim7YfAZcA>

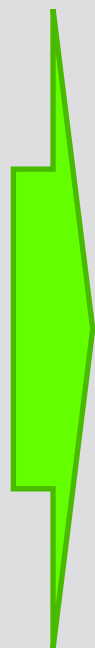
Vormen van participatie voor burgercoöperatie

Eigenaar

- 100% eigendom.
- 50% eigendom.
- <50% eigendom.

Geen eigenaar

- Verstrekker van lening.
- Beheerder van omgevingsfonds.
- Andere mogelijkheden.....

Bron:

- Handreiking financiële Participatie
(In opdracht van provincie Zuid-Holland)

Structuur, balans tussen wat mag; risicomanagement en kosten

- Veel verschillende entiteiten (BV's, coöperaties, etc.)
 - Voordeel: risico rust alleen op die leden die deelnemen in het betreffende project
 - Nadeel: Kosten qua tijd en ondersteuning, verschillende besturen, ALV's, jaarrekeningen etc.
- Stichting, STAK, limiteert inspraak leden. Past het limiteren van inspraak van leden bij doelstelling van een burgercoöperatie?
- Regelgeving vereist dat "Verkregen GELD ingezet wordt voor 'ondernemingsdoelen'". Dus entiteit welke communiceert over het binnenhalen van geld moet ook de partij zijn die met dat geld ondernemingsdoelen realiseert (zo niet dan kun je als financieel adviseur of bank aangemerkt worden).

Bron:

- Energie Samen: "Compliance voor energiecoöperaties", 2021 in opdracht van RVO
- [Webinar serie Energie samen compliance](#)

Juridische structuur volgt strategie, doelstelling en (wettelijke) vereisten

- Er zijn verschillende modellen qua structuur mogelijk.
- Het gekozen model moet passen bij het project en de doelstelling van de burgercoöperatie voor de korte en lange termijn.
- Structuur aanpassen kost tijd en geld, daarom goed vooraf scenario's verkennen voor ontwikkeling van de burgercoöperatie op korte en (middel)lange termijn.
- Er zijn wettelijke vereisten, maar ook vereisten van banken en andere mogelijke financiers zijn van invloed. Dus ga zo vroeg mogelijk ook met deze partijen in gesprek.

Op de volgende slides volgen voorbeelden voor mogelijke modellen voor het opzetten van grootschalige opwekprojecten

Coöperatie met haar activiteiten en assets op eigen balans

- Werkt goed bij kleinschalige projecten.
- Veel Postcoderoos en SCE (subsidie) projecten maken gebruik van dit model.
- Veel coöperaties starten met dit model.

Voordeel

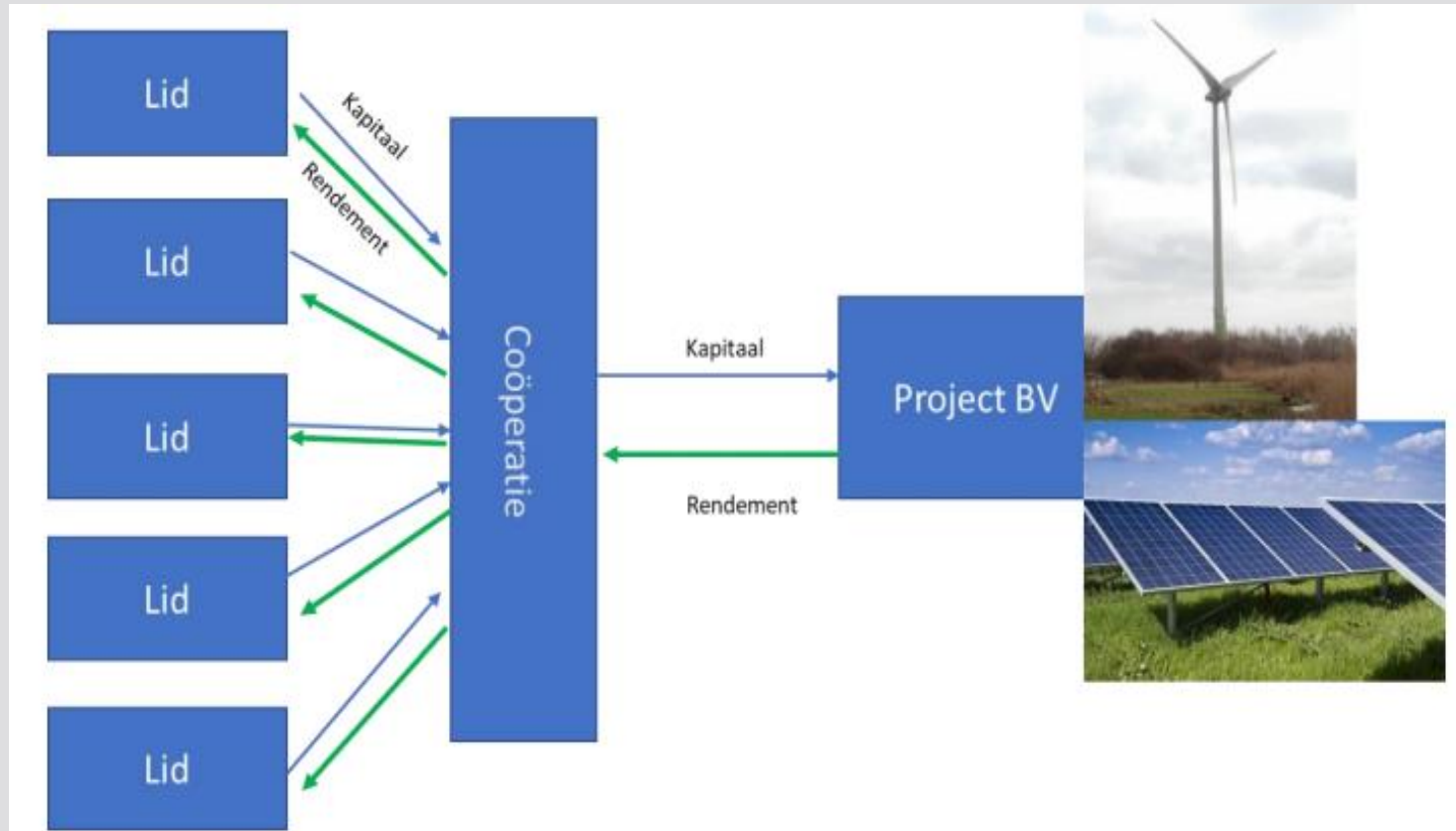
- Simpel en eenvoudig.

Nadeel

- Risico kan niet gesplitst worden.
- Samenwerking met derden moeilijk te structureren.

Bron: Energie Samen: "Compliance voor energievoöperaties"

Coöperatie met BV waar het geld opgehaald wordt door de coöperatie

- Project BV waar risico van project losstaat van andere coöperatie activiteiten.

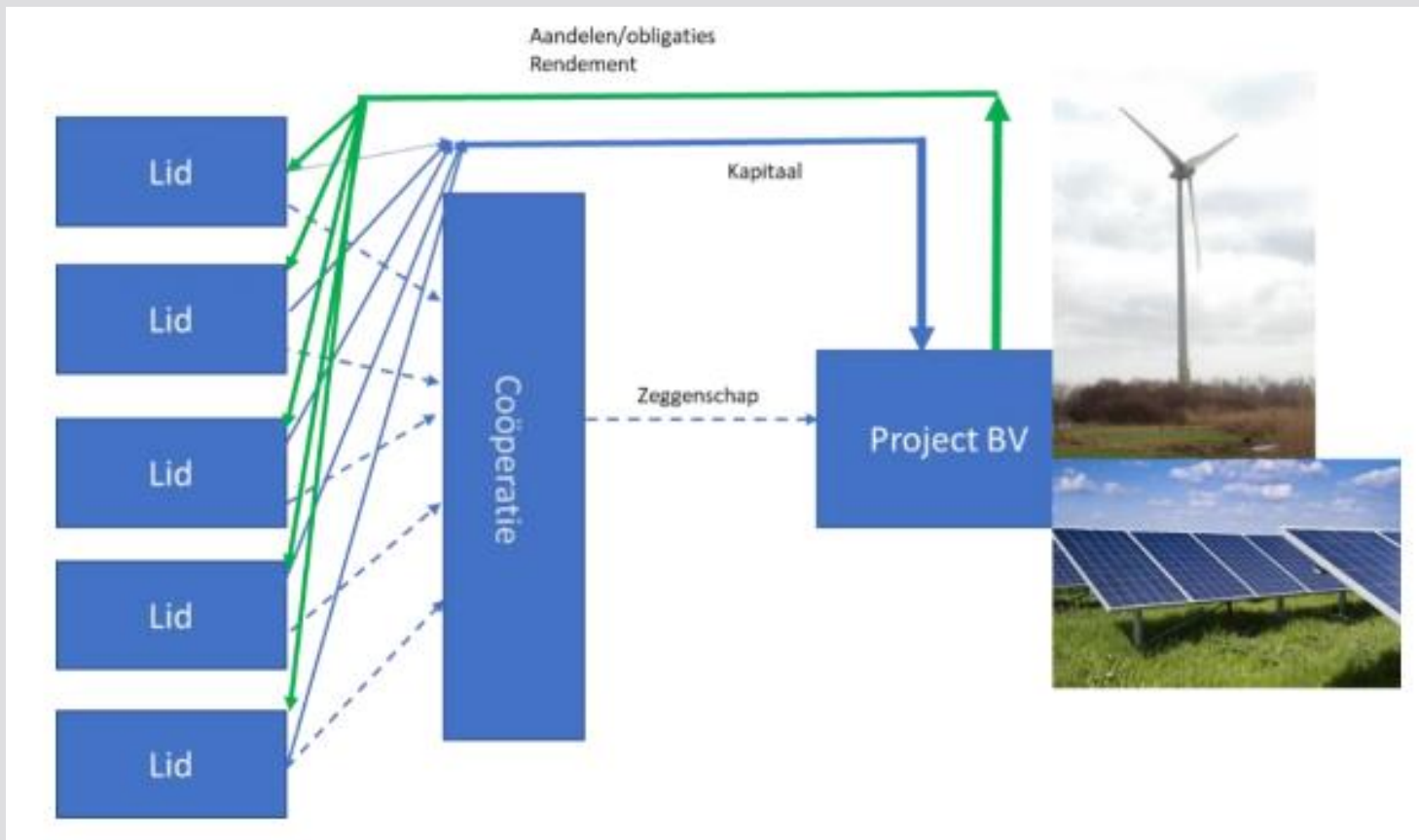
Voordeel

- Risico apart gezet.
- Makkelijker financiering aan te trekken.
- Makkelijker samenwerking met derden aan te gaan.

Nadeel

- Geldstromen lopen via coöperatie.
- Extra juridische entiteit.
- Mocht BV failliet gaan nog een risico bij de coöperatie want die heeft verplichting naar leden.

Coöperatie met BV waar leden direct investeren in de BV

- Coöperaties kiezen hiervoor als maar een deel van de leden meedoet met dat project, en ze andere leden niet willen blootstellen aan teveel risico's.

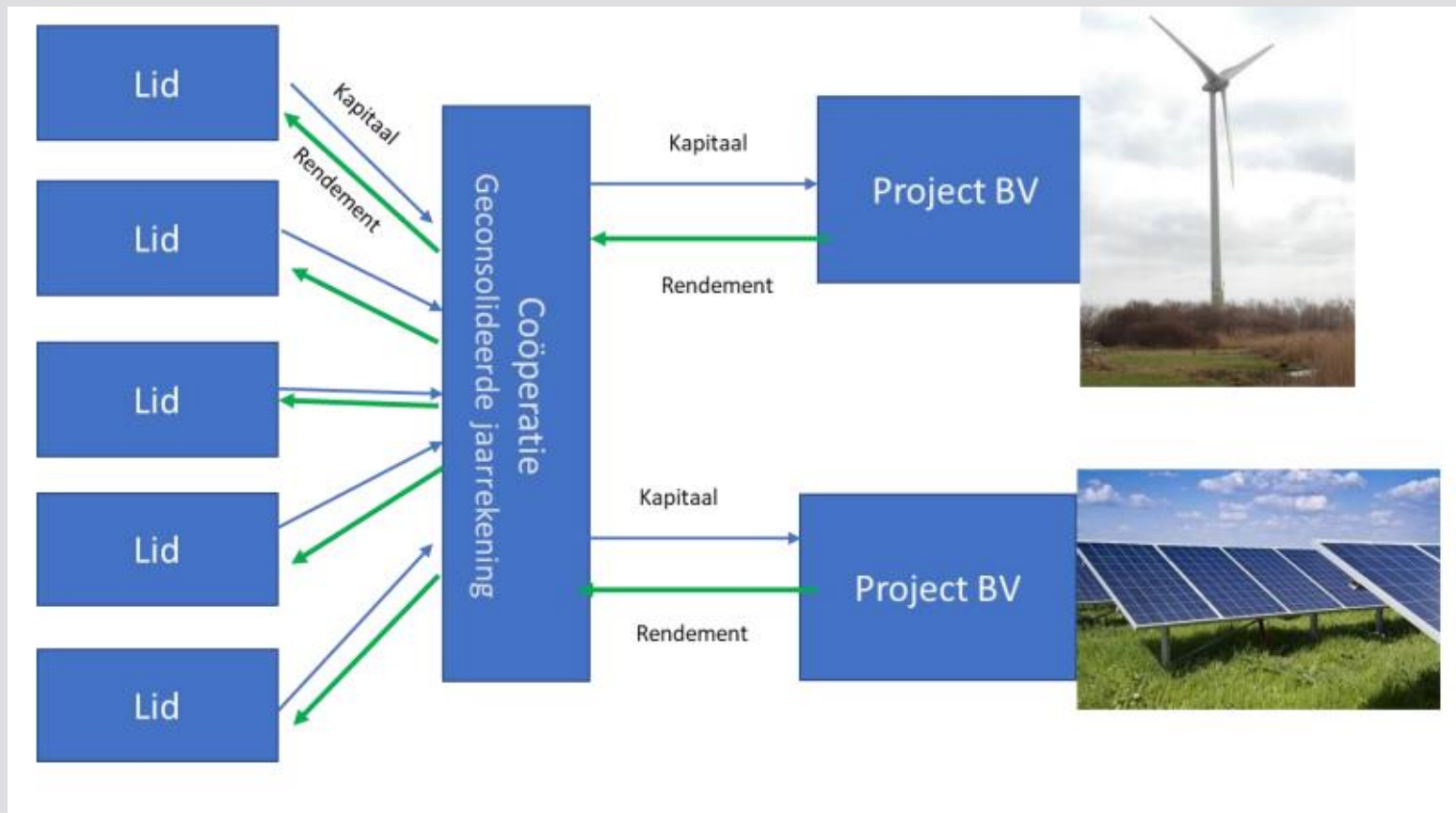
Voordeel

- Geldstroom direct naar BV, overige leden die niet in het project investeren hebben hier geen 'last' van.
- Leden hebben wel zeggenschap.

Nadeel

- Als BV niet 100% eigendom van coöperatie is dan ingewikkelder uit te voeren.

Coöperatie met meerdere BV's

- Wanneer er meerdere projecten met verschillende risicoprofielen zijn.
- Aan te raden is een geconsolideerde jaarrekening in plaats van jaarrekening per project.

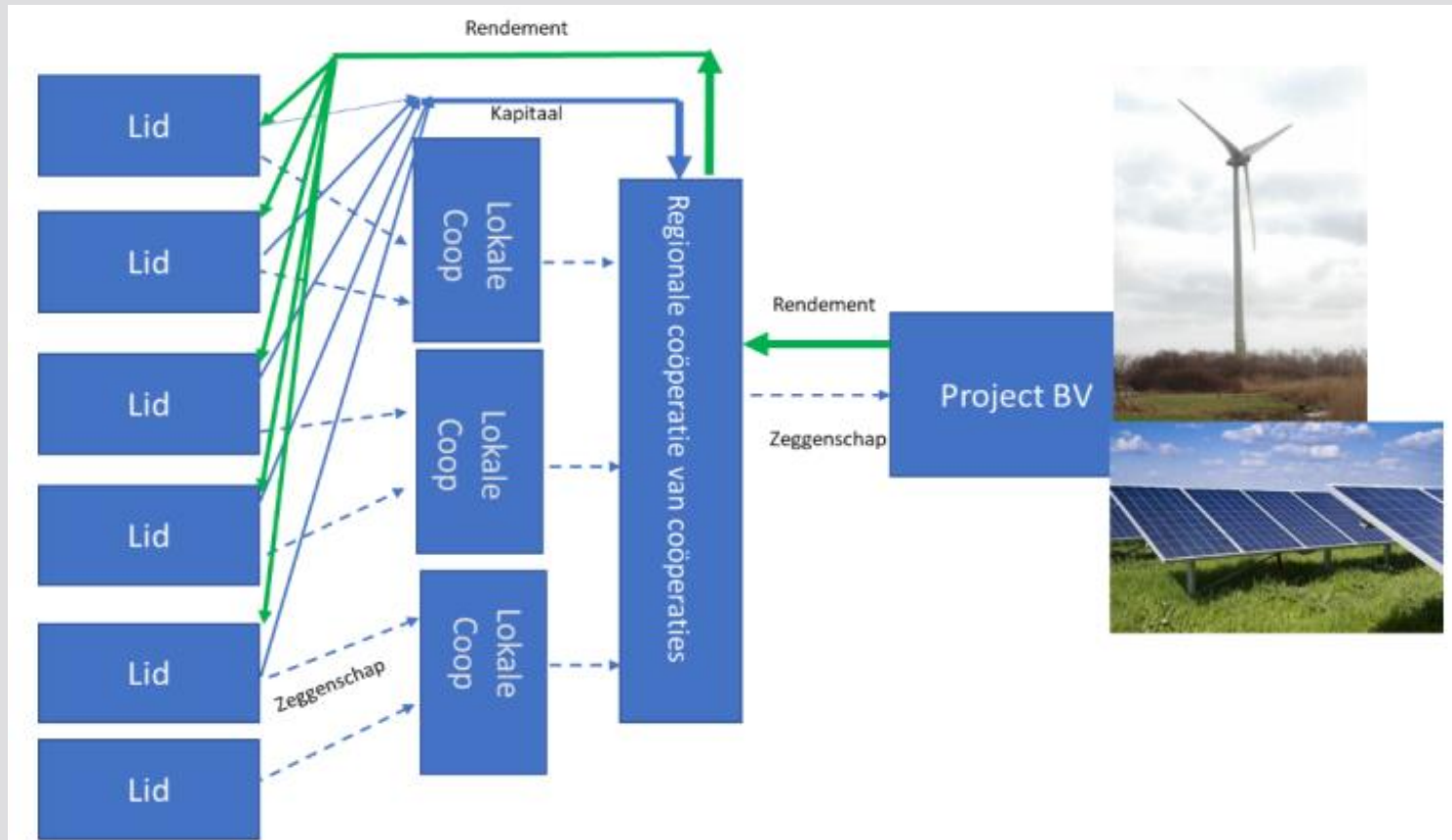
Voordeel

- Risico's per project opgedeeld.
- Eén coöperatie nodig.

Nadeel

- Geldstromen van verschillende projecten lopen via de coöperatie.
- Keuze hoe administratie en uitkering te structureren.

Coöperatie van coöperaties

- Coöperaties die regionaal samenwerken voor groot project, bijvoorbeeld op grensgebied.
- Regionale samenwerking en bundeling van financiële mogelijkheden.

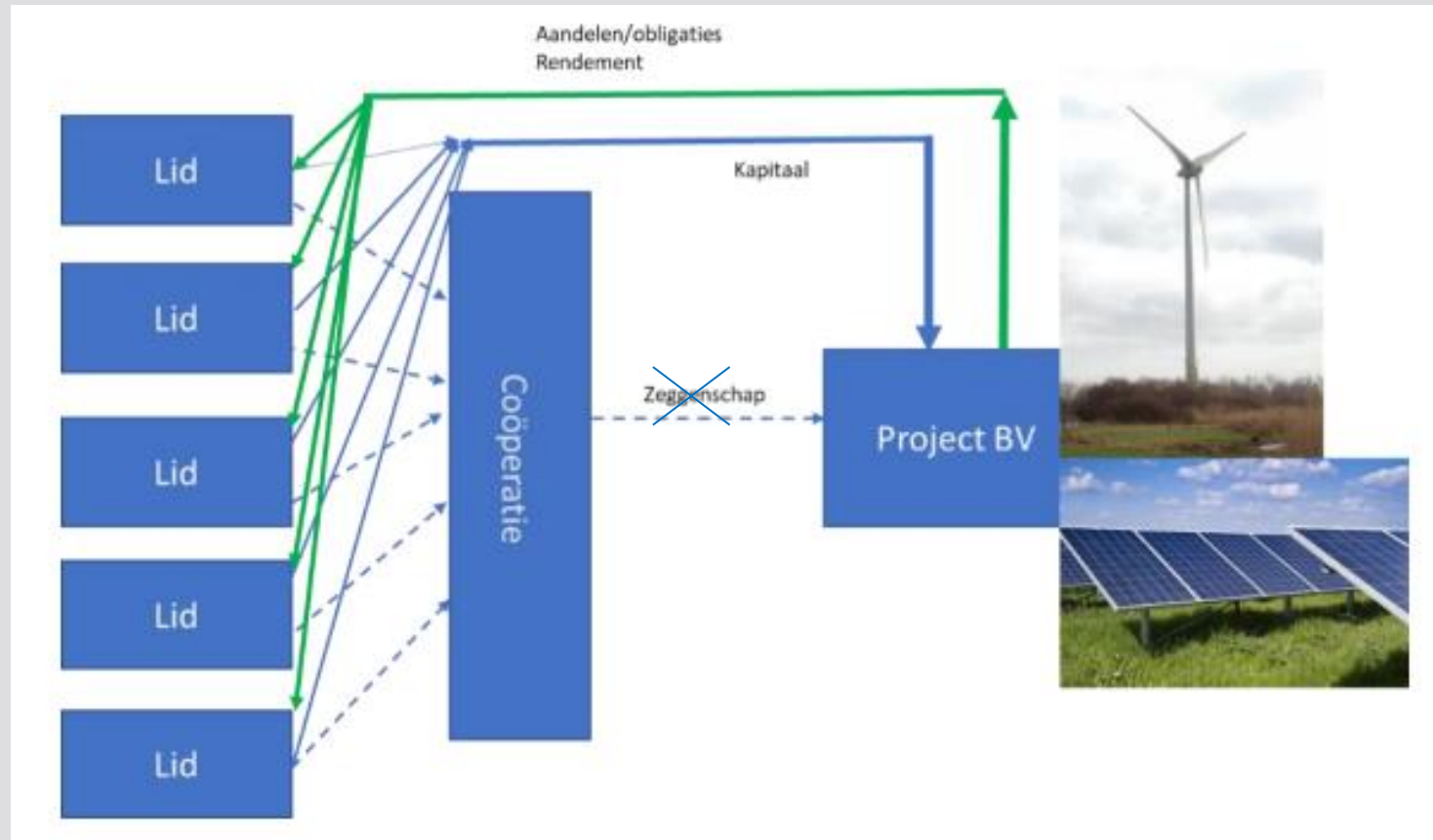
Voordeel

- Samen grote projecten realiseren.
- Eigenheid van lokale coöperaties behouden.

Nadeel

- Afstemming en complexiteit.

Geen zeggenschap wel financiering via achtergestelde lening

- Coöperatie heeft geen eigenaarschap verkregen.
- Coöperatie brengt 'Lening' in. Commerciële ontwikkelaar is eigenaar.

Voordeel

- Meer zekerheden voor leden.
- Zeer beperkt risico.
- Simpel en eenvoudig.

Nadeel

- Geen zeggenschap.

Inhoud

Financieringsbehoefte projecten

Hoe te structureren

Mogelijkheden financiering

Juridisch kader zelf geld ophalen

Poll & Mededeling

Eigen Vermogen (EV) versus lening (VV)

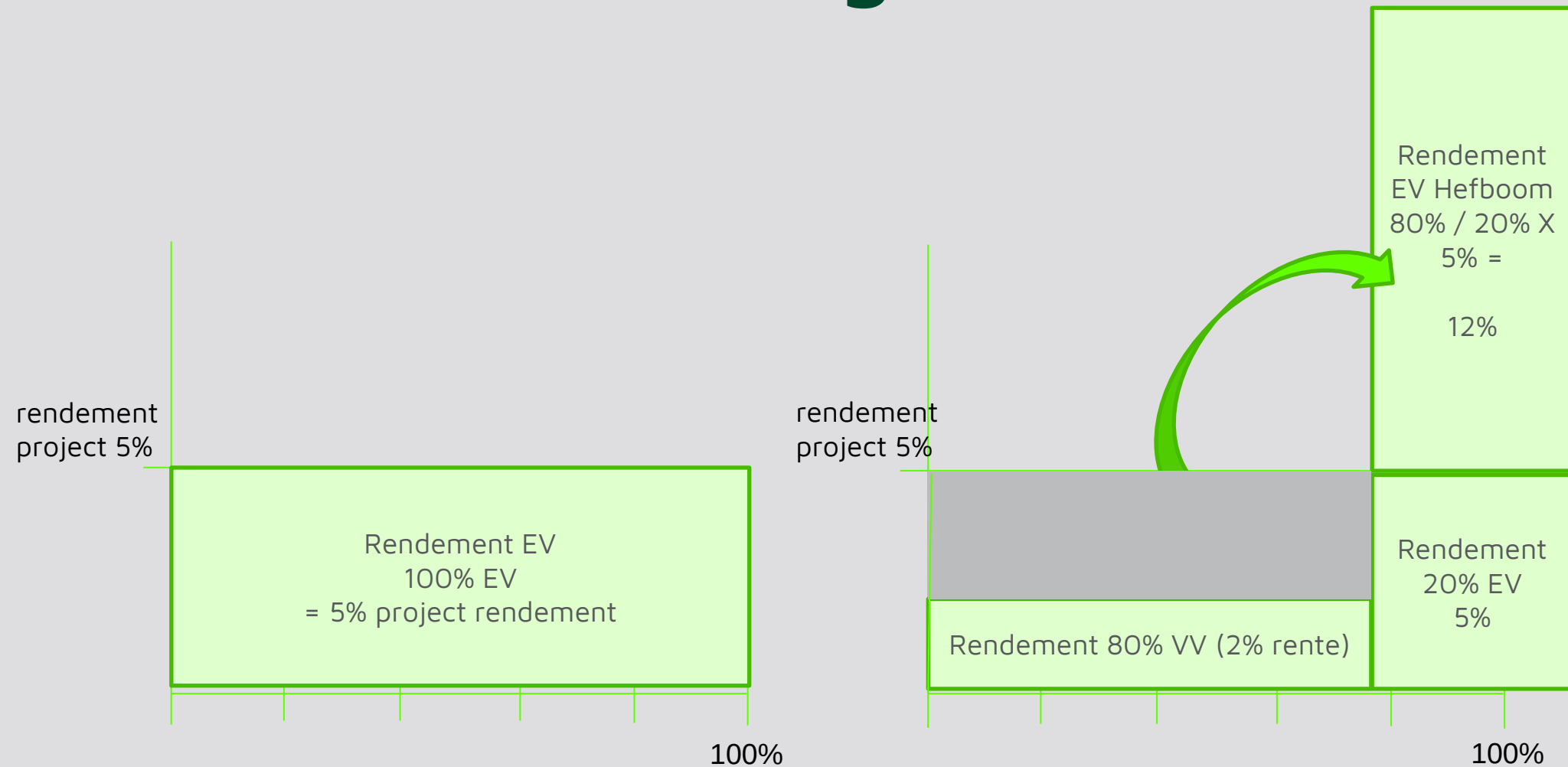
Eigen Vermogen

- Eigenaar.
- Zeggenschap.
- Winstrechten.
- Plichten; bijvoorbeeld verliezen keuze bijstorten of failliet laten gaan.
- Achtergesteld wat betreft verhaalsrechten (fiscus en leningverstrekkers hebben voorrang).
- Eigendom kan aan derden verkocht worden.

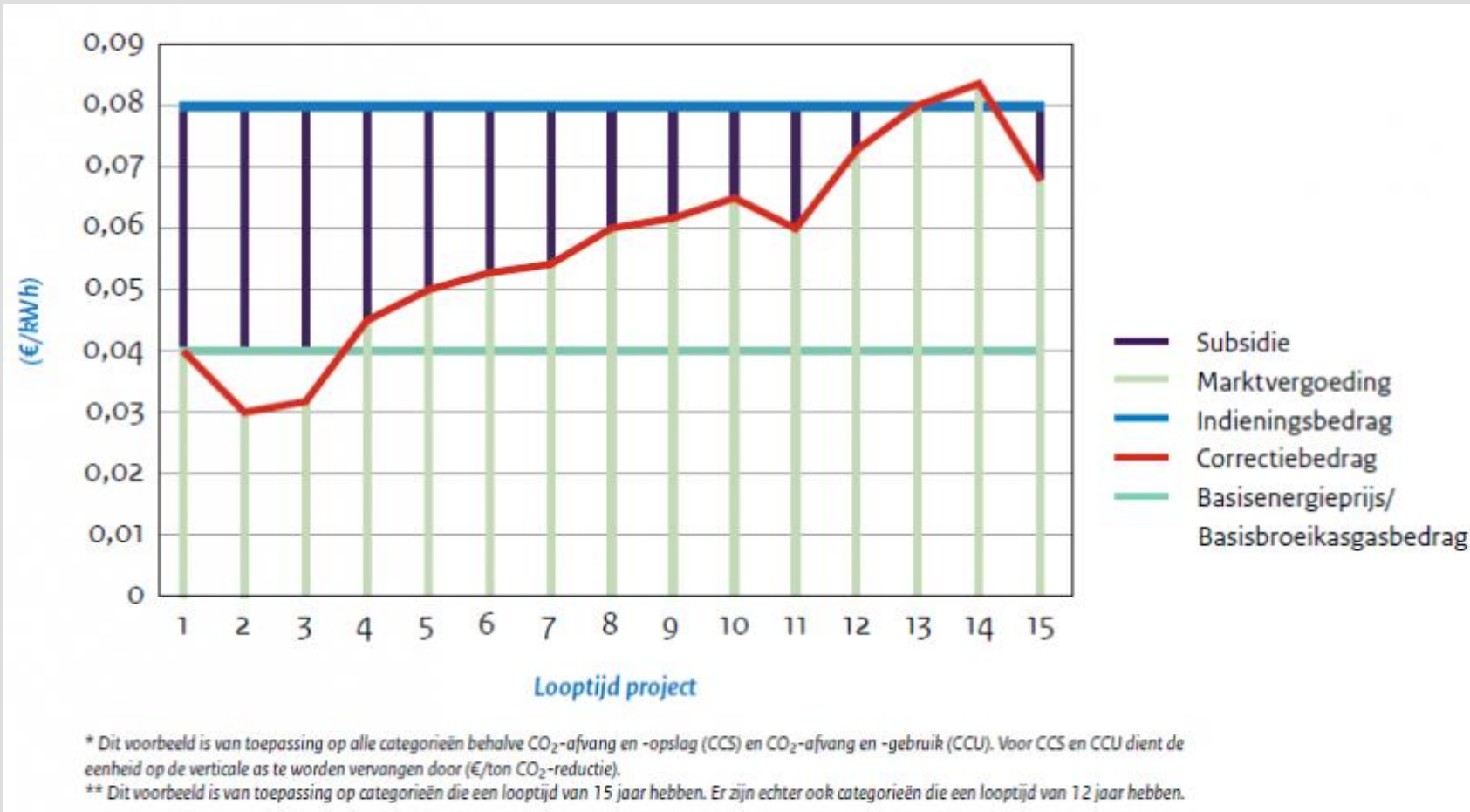
Vreemd Vermogen

- Geen zeggenschap.
- Uitkeringsrecht (in vorm van rente).
- Rendement beperkt tot overeengekomen uitkering en looptijd.
- Beperkt risico (eigen inleg).
- Voorrang op verschaffer EV voor krijgen uitbetaling.

Hefboomwerking

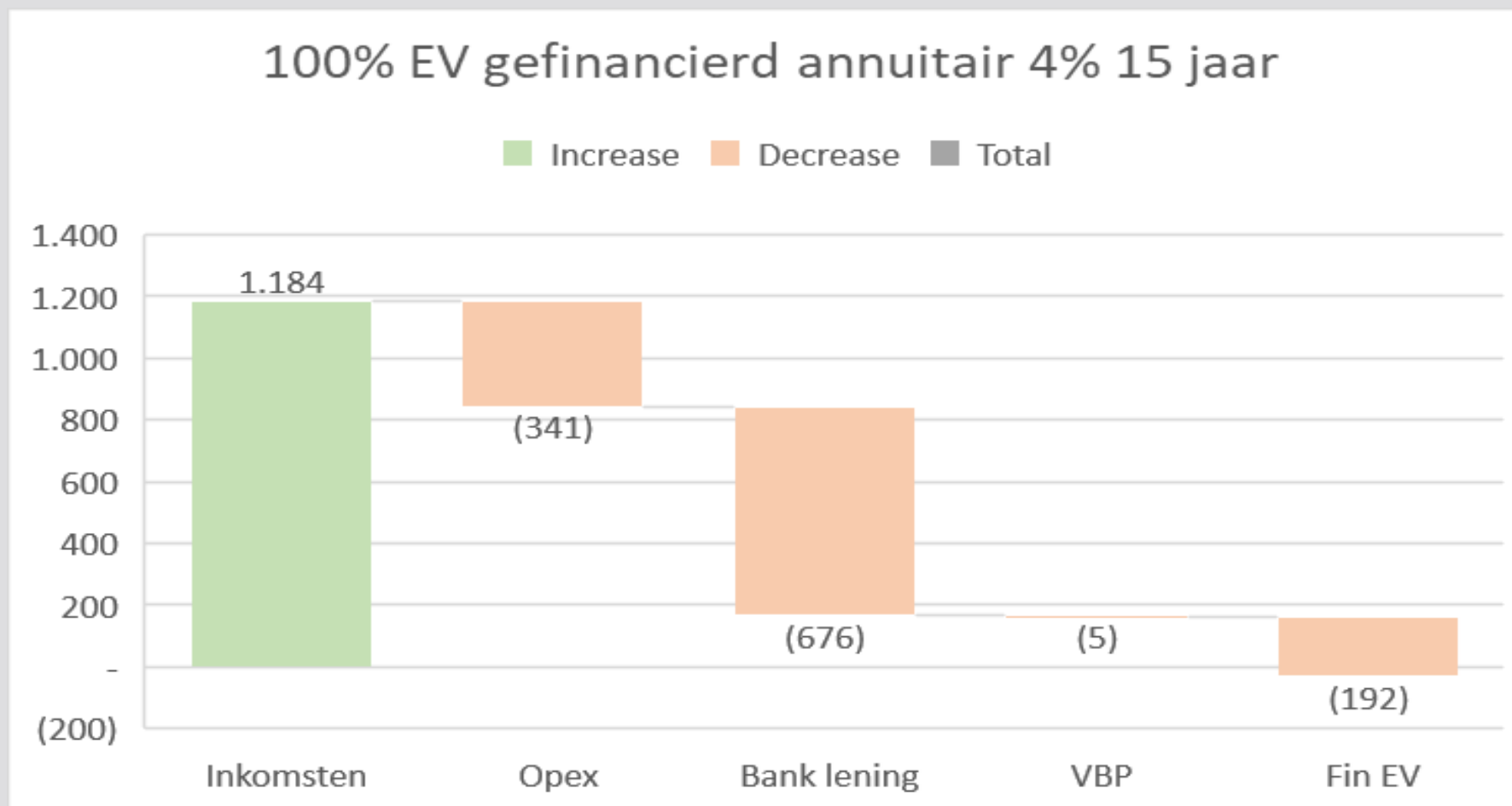

Belangrijkste inkomsten, stroomvergoeding SDE/SCE

Bron RVO, Kenmerken SDE++

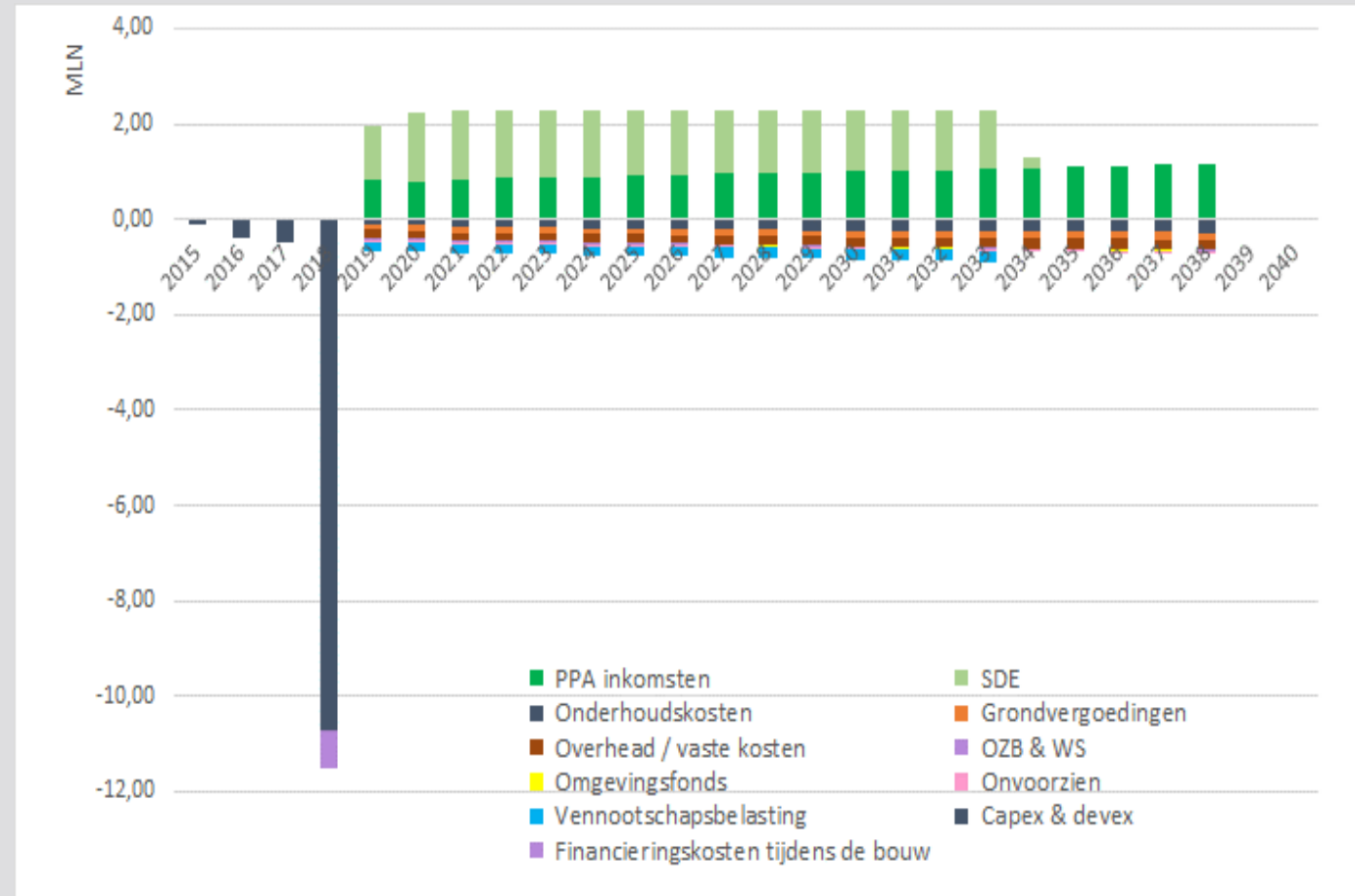
Cash 'waterval' 1^e jaar

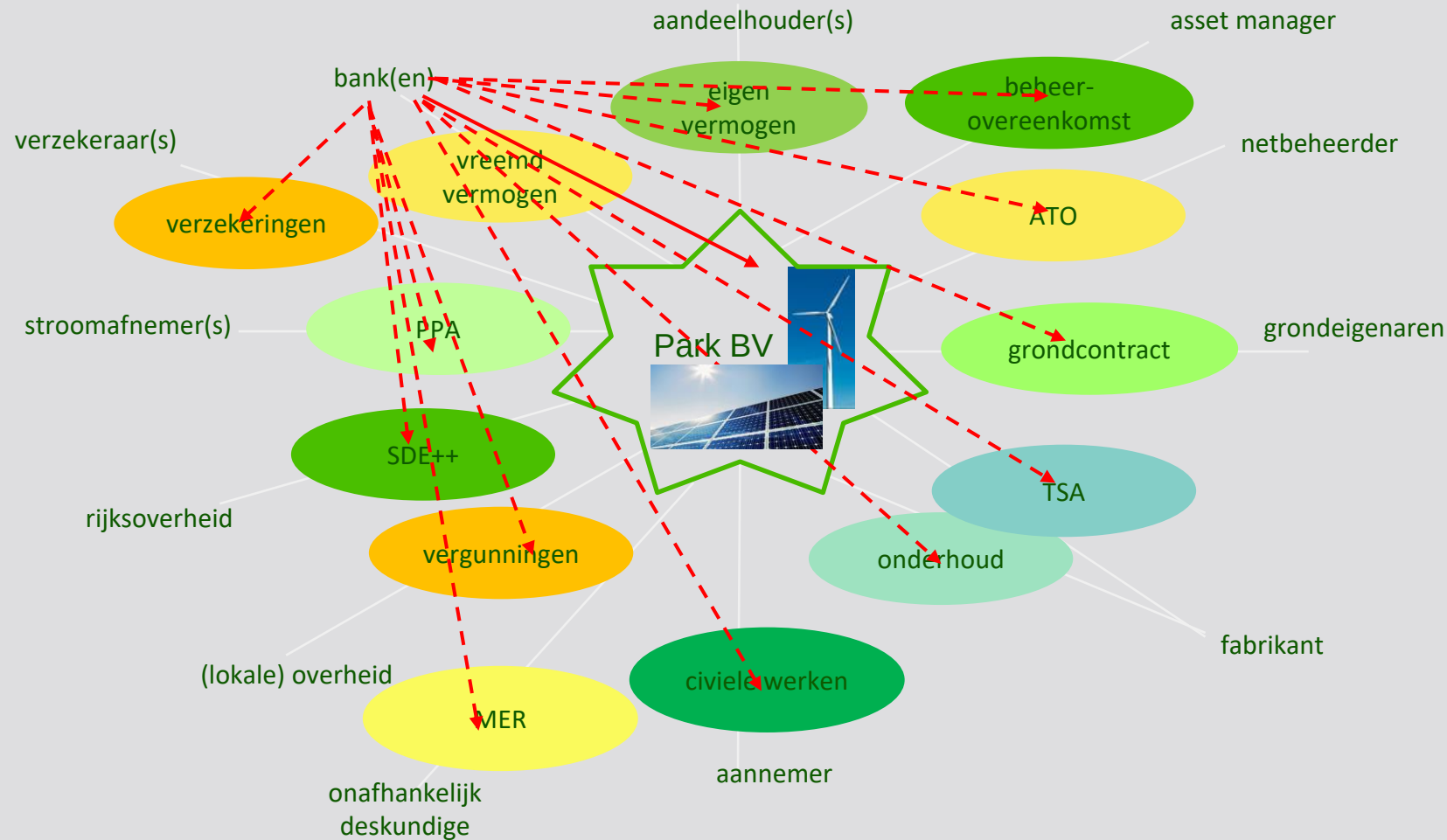
Financierbaar (VV) o.b.v. kasstroom

Kasstroomen hangen af van:

- Alle kosten (ontwikkelen, bouw, overname, O&M, vergoedingen).
- Rentes & belastingen.
- Productie (in GWh) en levensduur.
- Verkoopprijs stroom (+ SDE++).
- En de zekerheid van al deze factoren:
 - Hoe zekerder de bank is, hoe lager de rente-opslag.
 - Dus hoe hoger de waarde voor de eigenaar.

Vreemd vermogen, bank wil zekerheid, namelijk: .. inzicht in alles!

- Bank financiert tegen lager percentage dan degene met een achtergestelde lening of verschaffer EV.

Op voorwaarde:

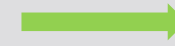
- Voorrang bij uitbetaling.
- Zekerheid businesscase, meer dan genoeg inkomsten om rente en aflossing elk jaar te betalen.
- Grip op activa voor het geval het misgaat!

Bron: Niels de Fijter
(InCredible)

Financiering overzicht, Optimaliseer Eigen Vermogen vs. Vreemd Vermogen

- Eigen vermogen of risicodragend vermogen:

Eigen vermogen

*Risicodragend
vermogen*

*Vreemd
vermogen*

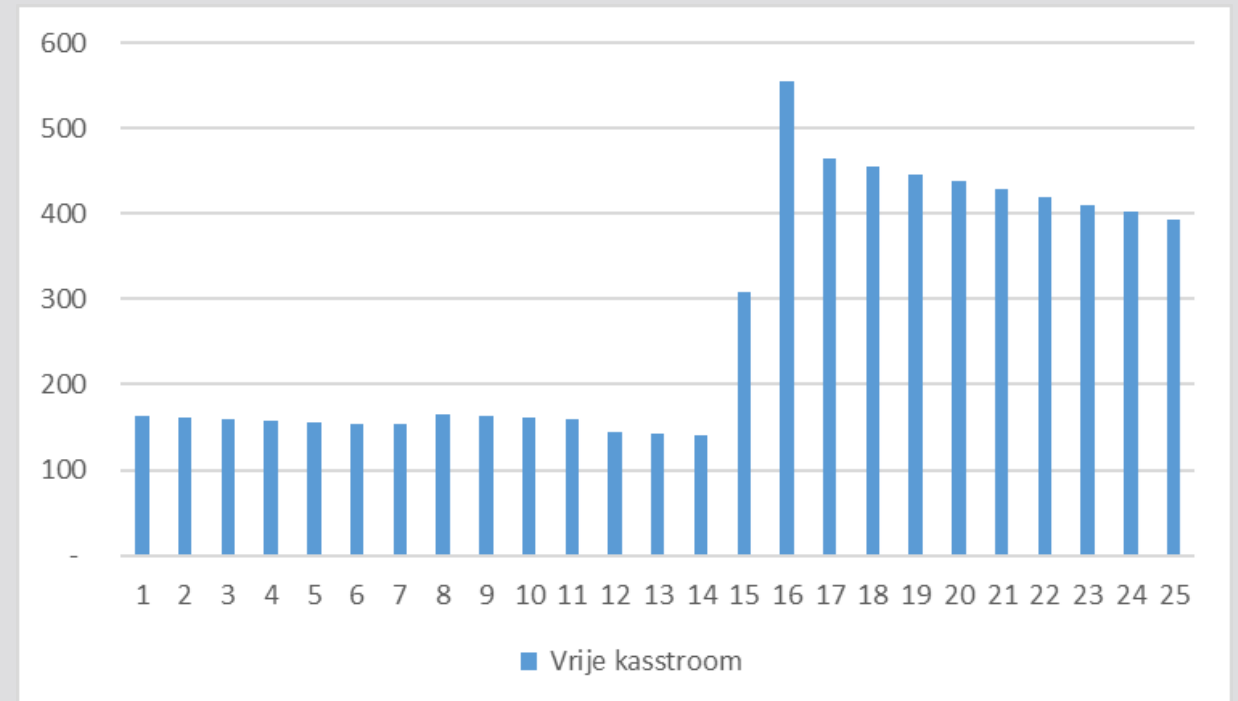
- Relevant voor de bank (VV):

- Verhouding tussen risicodragend vermogen en 'bank' lening.
- Projectfinanciering: genoeg vrije kasstroom om rente en aflossing elk jaar te betalen (DSCR, Deb Service Coverage Ratio).

Bron: (InCredible)

Vrije kasstromen over 25 jaar van project met 80% Bank financiering

- Eerste 15 jaar veel geld naar de bank voor aflossing en rente.
- Na afloop SDE periode schiet geprognoseerd inkomsten omhoog.
- In dit model zijn reële energieprijzen gelijk gehouden over alle jaren.
- Echter Inkomsten na 15 jaar afhankelijk van marktstroomprijzen en dus risicovol.

Risicovol geld in ontwikkelfase, grotere projecten

Voorbeelden hoe deze fase te financieren:

- Ontwikkelfonds (voornamelijk uren van projectleiders vergoed).
- Leden, vermogend direct (gelimiteerd).
- Leden, crowdfunding:
 - Zelf, bijvoorbeeld via Econobis administreren.
 - Via platform ("publiekslening"), beperkt bedrag en 'overhead' kosten hoog.
- Meewindfonds; samenwerkingspartner wil bij verdere ontwikkelfases zoals in bouw en exploitatie fase ook meefinancieren.

In ontwikkelfase hoge rente want hoge risico, kans dat project niet doorgaat is hoog
Documentatie over project en over uitgevende entiteit

Financiering, postcodeeroos nieuwe regeling (SCE) mogelijkheden per fase

Ontwikkelfase:

- Quickscans en aanvraag, provincie en/of NMU.

Realisatiefase: Vreemd Vermogen (VV):

- Realisatie fonds, 75% bank financiering vastgestelde structuur:
 - Zekerheid cashflow SCE subsidie en samenwerking 3 banken, SVn en Energie Samen is het mogelijk ook projecten tot 1 mln met VV te financieren.
- Overige banken, moeilijk voor kleinere stand-alone projecten.

Realisatiefase: Eigen Vermogen:

- Leden, vermogend direct (gelimiteerd).
- Leden, crowdfunding:
 - Zelf bijv. via Econobis administreren.
 - Via platform, beperkt bedrag 'overhead' kosten hoog.

Geld ophalen: zelf doen vs. via crowdfunding platform

Econobis:

- Is (slechts) een softwarematig hulpmiddel voor het financieel-administreren van leningen, gedurende het gehele proces, van interesse tot exploitatie (uitkeren).
- Beschikt NIET over vergunning of ontheffing (zoals crowdfundingplatform).

Zelf doen door gebruikmaking van Econobis betekent dus ook zelf voldoen aan voorwaarden vrijstellingsregeling Wft en informatieverplichtingen.

Voordelen Econobis: lagere kosten, zelf je doelgroep bereiken, alles in eigen hand.

Crowdfundplatform:

- Beschikt WEL over eigen vergunning of ontheffing.
- Heeft een bereik van investeerders, let wel vaak landelijk.
- Geeft oordeel over risico van investering.

Vb Crowdfundplatforms

- [Duurzaaminvesteren.nl](https://duurzaaminvesteren.nl)
- [Oneplanetcrowd](https://oneplanetcrowd.nl)
- [Zonnepanelendelen.nl](https://zonnepanelendelen.nl)

Inhoud

Financieringsbehoefte projecten

Hoe te structureren

Mogelijkheden financiering

Juridisch kader zelf geld ophalen

Poll & Mededeling

Juridische termen vs termen gebruikt in economisch verkeer (1)

- In het economisch verkeer gebruiken we termen als participatie, aandeel, certificaat, lening, obligatie, winddeel.
- De wet (Wft) gaat uit van wat er gebeurt met het geld, zoals wel/niet terugbetalen, verhandelbaarheid etc.
- Opvorderbaar geld: moet worden terugbetaald en op voorhand duidelijk is welk nominaal bedrag moet worden terugbetaald.
- Aandelen niet opvorderbaar geld als geen verplichting tot terugbetaling.

Juridische termen vs termen gebruikt in economisch verkeer (2)

- Een kapitaalstorting wordt veelal aangeduid als 'aandeel', al wekt dit snel de associatie op met een NV of BV. Daarom is in coöperatieland gebruikelijker om over 'certificaat' of 'participatie' te spreken.
- Een hoofdsom die moet worden terugbetaald wordt veelal '**lening**' genoemd, waarbij een gestandaardiseerde lening al snel de term '**obligatie**' meekrijgt. Maar een obligatie valt pas onder de vrijstelling op effecten uit de Wft als ook daadwerkelijk wordt voldaan aan de eisen uit de Wft. Dus zomaar iets obligatie noemen is niet de oplossing.
- Niet opvorderbaar zijn stortingen die niet terugbetaald hoeven te worden en vrij verhandelbaar zijn, zoals aandelen, daarvoor gelden andere regels dan voor opvorderbaar geld.

Geld ophalen dat terugbetaald moet worden, verboden *tenzij*

- Op grond van de Wft (zie art. 3:5 lid 1) is het een ieder in Nederland verboden in de uitoefening van een bedrijf van het publiek opvorderbare gelden aan te trekken, ter beschikking te verkrijgen of ter beschikking te hebben, **tenzij** dit gebeurt:
 - Door banken met een vergunning, door lidstaten zelf of de regionale of lokale overheden van die lidstaten, of
 - Als gevolg van het aanbieden van effecten in Nederland, in overeenstemming met hetgeen in de Prospectusverordening is bepaald (artikel 3:5 lid 2 sub d Wft).

Bron: AFM

Vrijstellingen zoals bij <1 mln of <150 personen

- Indien het uit te vragen bedrag minder dan < 1.000.000 EUR bedraagt, is de Prospectusverordening zelf niet van toepassing (dus ook niet als je een bedrag van (slechts) 1-2 ton nodig hebt).
- Indien er wordt aangeboden aan minder dan 150 personen, dan geldt de prospectusplicht (een belangrijk onderdeel van de verordening, zie volgende slide!) niet.

Prospectusplicht vereisten

Prospectusplicht (ex. art. 3 lid 1 Prospectusverordening):

- Partijen die effecten zoals aandelen of obligaties aanbieden, zijn verplicht een door de AFM goedgekeurd prospectus te publiceren.
- De AFM controleert of het prospectus begrijpelijk en consistent is en of het alle informatie bevat die voor een belegger van belang is om tot een geïnformeerde beleggingsbeslissing te kunnen vormen.
- Het gaat daarbij in het bijzonder om de informatie over de financiële positie en vooruitzichten van de uitgevende instelling en de voorwaarden van de effecten.

Voor uitzonderingen hierop, zie art. 1 lid 4 van de Prospectusverordening, o.a.:

- Aanbiedingen die gericht zijn aan minder dan 150 natuurlijke personen of rechtspersonen (per lidstaat) die geen gekwalificeerde beleggers zijn;
- Aanbiedingen met een **totale tegenwaarde van minder dan €5 miljoen**. Aan deze vrijstelling zijn voorwaarden verbonden (>Vrijstellingsregeling Wft).

Bron: AFM, zie onder kopje '€5 miljoen-vrijstelling' vereisten en documenten templates

Vrijstellingsregeling Wft, < 5 mln

>150 personen criterium en totaal bedrag < €5 miljoen-vrijstelling dan
Vrijstellingsregeling Wft

Aan deze vrijstelling is een aantal voorwaarden verbonden:

- *Meldingsplicht*: de aanbieder dient de aanbieding vooraf te melden bij de AFM.
- *Informatiedocument*: de aanbieder dient voor de beleggers een informatiedocument op te stellen.
- *Vrijstellingsvermelding*: o.a. in alle aan het publiek gerichte communicatie dient de aanbieder een door de AFM voorgeschreven vrijstellingsvermelding op te nemen:

Let op! U belegt buiten AFM-toezicht.
Geen prospectusplicht voor deze activiteit.

Wet op de Oneerlijke Handelspraktijken

- Aan consumenten moet in ieder geval de noodzakelijke informatie worden verstrekt (als bedoeld in art. 6 Prospectusverordening), die voor beleggers van materieel belang is om een geïnformeerde beoordeling te maken over:
 - a) De activa en de passiva, de winsten en verliezen, de financiële positie en de vooruitzichten van de uitgevende instelling (zoals bijv. De coöperatie of project BV) .*
 - b) De aan de effecten verbonden rechten, en,*
 - c) De redenen voor uitgifte en de impact op de uitgevende instelling.*
- Voor dat doel is het Informatiedocument.
- Contractueel document nodig zijn om de afspraken met de geldverstrekkers vast te leggen (> overeenkomst geldlening/formulier met obligatievoorwaarden).

Wat betekent dit voor mijn projecten als ik zelf geld wil ophalen....

Bij de meeste gevallen kan de prospectusplicht vermeden worden.

- SCE/Postcoderoos
Ledenstorting op ledenrekening. Is geen opvorderbaar geld. Totaal bedrag bijna altijd < 1 mln, meestal meer dan 150 personen die kunnen meedoen. Dan hoeft geen prospectus opgemaakt te worden, wel informatie verplichting via informatiedocument.
- Grootschalige productie:
Meestal opvorderbaar geld. Totaal bedrag meestal <5 mln (let wel totaal in het jaar). Hierbij AFM vrijstelling tegen voorwaarden. Onder andere wel Informatiedocument en vrijstellingsvermelding op alle documenten.

Per case verschilt de situatie. Bij twijfel laat je adviseren door een specialist

Inhoud

Financieringsbehoefte projecten

Hoe te structureren

Mogelijkheden financiering

Juridisch kader zelf geld ophalen

Poll & Mededeling

Energiecafe

donderdag 16 juni,
20.00 bij ANNE

**Bedankt
&
Borrel**

